

„Chowanna”	Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego	Katowice 2003	R. XLVI (LIX)	T. 1 (20)	s. 214—216
------------	--	---------------	------------------	--------------	------------

***Iwona Dąbrowska-Jabłońska:
Sytuacja szkolna
dziecka urodzonego w zamartwicy
(Rodzaje zagrożeń i możliwości pomocy)
Opole, Wydawnictwo Uniwersytetu
Opolskiego, 2002, ss. 169***

W ostatnich latach odnotowuje się wzrost liczby badań dotyczących przyczyn i konsekwencji zaburzeń rozwoju psychomotorycznego dziecka dla prawidłowego przebiegu procesu dydaktyczno-wychowawczego. Jednak nieco mniej uwagi poświęca się takim potencjalnym czynnikom zaburzeń, jak zdarzenia traumatyzujące w okresie okołoporodowym, związanym m.in. z zamartwicą.

Zamartwica noworodków to groźne dla życia i rozwoju noworodka zaburzenie oddychania i krążenia krwi oraz zaburzenia czynności ośrodkowego układu nerwowego, mogące rozpocząć się przed porodem, w czasie porodu lub zaraz po urodzeniu. U noworodka z zamartwicą stwierdza się na ogół brak lub znaczny deficyt funkcji życiowych niezbędnych do przeżycia w nowym (pozałożonym) środowisku. Obraz zamartwicy powstaje w związku z ciężkim niedotlenieniem i kwasicą. Do zamartwicy noworodka może dojść w wyniku uszkodzenia łożyskowego krążenia krwi, wskutek urazu porodowego (zwłaszcza ośrodkowego układu nerwowego), u noworodków z ciężkim wrodzonym zakażeniem lub z wadami wrodzonymi. Leczenie odbywa się przez resuscytację albo reanimację.

Nieliczne informacje na ten temat, jak pisze Autorka, można odnaleźć w pracach Haliny Spionek lub Zdzisława Rydzyńskiego, którzy nadmienią o negatywnym wpływie niedotlenienia okołoporodowego na rozwój i funkcjonowanie dziecka. Polski dorobek nauki na temat zamartwicy okołoporodowej i jej wpływ na sytuację szkolną dziecka jest bardzo nikły.

Książka I. Dąbrowskiej-Jabłońskiej znakomicie wypełnia lukę, występującą w związku z brakiem badań poświęconych wpływowi zamartwicy okołoporodowej na rozwój psychomotoryczny dziecka. Niezadowolający stan wiedzy na ten temat wywołuje wiele wątpliwości zarówno wśród pedagogów, jak i rodziców co do form i metod pracy z dziećmi o zaburzonym rozwoju spowodowanym niedotlenieniem okołoporodowym.

Problematykę pracy stanowi sytuacja szkolna tych dzieci oraz prezentacja wyników badań przeprowadzonych wśród uczniów I klas szkoły podstawowej w wieku 7—8 lat w dwóch grupach: dzieci urodzonych w zamartwicy oraz dzieci urodzonych w dobrym stanie zdrowia. Zastosowana analiza porównawcza pozwoliła na wykrycie różnic w sytuacji szkolnej dzieci urodzonych w zamartwicy i ustaleniu ich statystycznej istotności.

Recenzowana praca zawiera wstęp, pięć rozdziałów, zakończenie i wnioski oraz bibliografię. We wstępie w sposób przejrzysty i wyczerpujący Autorka omawia główne wątki tematyczne książki, wskazując potencjalnemu Czytelnikowi możliwości indywidualnych poszukiwań.

Rozdział pierwszy *Zamartwica okołoporodowa i jej wpływ na rozwój dziecka* dotyczy analizy teoretycznej problematyki zamartwicy okołoporodowej i jej wpływu na rozwój dziecka. Autorka dokonała wnikliwych wyjaśnień terminologicznych związanych ze zjawiskiem zamartwicy okołoporodowej. Na podstawie literatury przedmiotu bardzo dokładnie przybliżyła kwestie dotyczące rozmiaru i przyczyny powstawania zamartwicy okołoporodowej, obejmując dociekaniem potencjalne zagrożenia, jakie niesie dla rozwoju psychoruchowego dziecka.

W rozdziale tym dokonała również, co było naturalną konsekwencją przyjętego toku rozumowania, analizy teoretycznej na podstawie przeglądu dotychczasowego stanu badań traktującego o zaburzeniach we wczesnym i późniejszym rozwoju dziecka, które niekorzystnie wpływają na rozwój fizyczny, psychiczny i intelektualny.

Treść rozdziału drugiego jest problematyka sytuacji szkolnej dzieci 7—8-letnich. Autorka precyzyjnie omówiła pojęcie sytuacji szkolnej. Do celów badawczych wykorzystała definicję sytuacji szkolnej w brzmieniu zaproponowanym przez Józefę Brągiel w pracy *Wychowanie w rodzinie niepełnej* (Opole, 1990) — „sytuacja szkolna dziecka to sposób jego funkcjonowania na terenie szkoły jako ucznia i członka zespołu klasowego” (s. 136).

Analizie poddano trzy wskaźniki informujące o sytuacji szkolnej dziecka: wyniki w nauce, ocenę uspołecznienia i nieformalną pozycję dziecka w klasie.

W tej części pracy Autorka omawia także rolę rodziny w psychoruchowym rozwoju dzieci, odwołując się do literatury przedmiotu.

Metodologiczne podstawy badań własnych zostały omówione w rozdziale trzecim. Autorka określa cel i przedmiot badań, problematykę badawczą, hipotezy i zmienne poparte przejrzystym schematem. Omawia zastosowane metody badań, techniki i narzędzia badawcze, organizację badań własnych, charakteryzuje badaną populację według stanu zdrowia dzieci w chwili urodzenia (punktacja w skali Apgar), płci, typu porodu oraz ze względu na wskazania do porodu zabiegowego.

Rozdział czwarty zawiera bogaty materiał empiryczny, na podstawie którego Autorka porównuje osiągnięcia szkolne dzieci urodzonych w zamartwicy i dzieci urodzonych w dobrym stanie zdrowia. Analizuje poziom osiągnięć szkolnych badanych uczniów w odniesieniu do stanu ich zdrowia w chwili urodzenia, poziomu uspołecznienia oraz nieformalnej pozycji w grupie rówieśniczej. W ostatnim rozdziale przedstawiono analizę roli rodziny i szkoły w niwelowaniu następstw zamartwicy.

Warto nadmienić, że wnioski statystyczne dopełniono analizą indywidualnych przypadków dzieci urodzonych w zamartwicy różnego stopnia.

Zakończenie stanowi próbę syntezy i zawiera wnioski wypływające z przeprowadzonych badań. W pracy zamieszczono również bogatą bibliografię, w której dokonano podziału na prace zwarte oraz publikacje w czasopiśmie i inne materiały.

Książka zasługuje na uwagę i powinna się cieszyć dużym zainteresowaniem Czytelników, szczególnie rodziców, nauczycieli, pedagogów i logopedów. Monografia należy do nowego nurtu publikacji pedagogicznych, którego istotną i nową cechą jest wąska specjalizacja i wysoki poziom użyteczności praktycznej. Prezentowana praca w sposób wydatny wzbogaca i uzupełnia brak informacji o dzieciach urodzonych w zamartwicy zarówno na tle klasy szkolnej, jak i na tle środowiska rodzinnego.

Praca napisana jest czytelnie z dużym znawstwem i z całą pewnością przyczyni się do pogłębienia wiedzy pedagogów na temat dzieci urodzonych w zamartwicy okołoporodowej zwłaszcza na tle klasy szkolnej.

Katarzyna Sępowicz-Buczko